

nederlandse
montessori
vereniging

Bijlage

Speerpunt 4

Onderzoek in alle netwerken

Het onderzoek

Montessorischolen verschillen van elkaar in uitvoering van ons onderwijsconcept. Zo werken bijvoorbeeld niet alle scholen met alleen montessorimaterialen, maar gebruiken ze ook andere bronnen en methoden, werken ze in twee jaargroep combinaties (bijvoorbeeld 5-6) of driejaarsgroepen (6-7-8) of hanteren ze niet allemaal een lange, ononderbroken werkperiode. Kortom: montessorischolen in Nederland verschillen. De vraag is of deze verschillen in uitvoering ook samenhangen met prestaties op de basisvaardigheden. In dit langlopende onderzoek gaan we met deze vraag aan de slag: wat is het differentieel effect van het montessorionderwijs?

Het onderzoek bestaat uit vier studies.

1

In de eerste studie onderzoeken we de verschillen in uitvoering van het montessorionderwijs. We ontwerpen daarvoor wetenschappelijk onderbouwde instrumenten om de verschillende uitvoeringsvormen van het montessorionderwijs in kaart te brengen en te kunnen duiden.

2

In de tweede studie onderzoeken we nader hoe en waarom er op deze wijze vorm gegeven wordt aan het montessorionderwijs. Hiervoor ontwerpen we een observatie instrument en interviewleidraad om meer zicht te krijgen op de verschillende uitvoeringsvormen, binnen verschillende contexten.

3,4

In de derde en vierde studie worden kinderen in de bovenbouw van het montessoribasisonderwijs met elkaar vergeleken op de basisvaardigheden taal, rekenen, executieve functies, sociale competenties en burgerschapscompetenties. We onderzoeken of verschillende implementatievormen van het montessorionderwijs samenhangen met verschillen in de prestaties op deze basisvaardigheden. Zodoende proberen we meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van bepaalde implementatievormen van het montessorionderwijs en nog specifiekere van enkele montessoriprincipes.

Context

Met meer dan 100 jaar aan ervaring heeft het montessorionderwijs een stevige plek in het Nederlands onderwijs verworven. Deze ervaring heeft laten zien dat het montessorionderwijs bijdraagt aan het leren en ontwikkelen van kinderen, maar onderzoek dat deze effectiviteit van het montessorionderwijs in Nederland aantoont

is er niet. Met de komst van een steeds grotere nadruk op evidence-informed werken in het onderwijs, onder andere vanuit de landelijke politiek en de onderwijsinspectie, ontstaat er het belang om praktijk en onderzoek meer en meer met elkaar te verbinden.

Door evidence-informed te werken gebruikt een school kennis uit de wetenschap, de praktijk en de context van de eigen school om het onderwijs te verbeteren. De wetenschappelijke kennis die het lectoraat Vernieuwend Onderwijs van Saxion en Thomas More hogescholen ontwikkelen voor de montessoripraktijk levert scholen input op om meer evidence-informed te werken. Het geeft scholen een wetenschappelijke onderbouwing om meer te weten over de effectiviteit van hun eigen praktijk.

De lectoraten van Saxion en Thomas More investeren de komende vier jaar fors in het onderzoek naar de effectiviteit van het montessorionderwijs in Nederland. Dit doen zij samen met de Radboud Universiteit. De komende jaren zal er vier dagen per week onderzoek naar het montessorionderwijs worden verricht. Door inkind bijdragen van zowel Saxion als Thomas More is het mogelijk deze onderzoeken te financieren in tijd. Daarnaast investeren de lectoren Symen van der Zee en Patrick Sins en hoogleraar Eddie Denessen van de Radboud Universiteit tijd en middelen om dit onderzoek te begeleiden en deels mogelijk te maken. Vanuit de hogescholen en de universiteit wordt dus al fors ingezet op tijd en financiering.

Een samenwerking met de NMV en de montessorischolen biedt echter de kans om meer gezamenlijk op te trekken en samen werk te maken van evidence-informed montessorionderwijs. Door samen te investeren in onderzoek krijgen de NMV en de scholen meer inzicht in de effectiviteit van hun eigen onderwijs, ontwerpen we samen op wetenschap gebaseerde praktijktools en bieden we hands-on praktijkoplossingen. Samen voor kwalitatief goed montessorionderwijs.

Begroting

Jaarlijkse bijdrage vanuit de vereniging en jaarlijkse bijdrage van alle po scholen voor de op te leveren producten. Het onderzoek richt zich op de bovenbouw van het montessori basisonderwijs.

De volgende producten worden opgeleverd:

Studie 1

het zichtbaar maken van implementatieverschillen (2024-2025)

- Een instrument voor het meten en inzichtelijk maken van montessori implementatie voor de midden- en bovenbouw van het montessori-basisonderwijs. Tevens zou het instrument ingezet kunnen worden voor de audit van de NMV.

- Een overzicht van verschillen tussen scholen en hun werkwijze om zodoende uitwisselingen tussen vergelijkbare (of juist niet vergelijkbare) scholen te vergemakkelijken en te stimuleren.
- Een landelijke webinar, lezing met betrekking tot implementatieverschillen.
- Een landelijk overzicht van de verschillende implementatievormen.
- Praktijkartikel, bijvoorbeeld in Montessori Magazine.
- Wetenschappelijk artikel in een internationaal journal.
- Wetenschappelijke input voor de discussie over het speerpunt 'bewaken' van het montessorigedachtegoed binnen het NMV koershuis.
- Wetenschappelijke input voor het NMV speerpunt ondersteunen van de kwaliteit van instellingen zoals beschreven in het NMV koershuis.
- Kwaliteitsverhoging van de NMV audit door middel van een wetenschappelijk ontworpen instrument om montessori onderwijs te meten, zoals beschreven in het NMV koershuis.

Kosten: €12.500

Binnen deze studie kan extra ontwikkeld worden:

- School specifieke uitkomsten van implementatie met toelichting per school,
- Schoolspecifieke aanbevelingen voor scholen met betrekking tot implementatie van montessoriprincipes,

Kosten: €7.500

- Een tool die zich ook richt op montessori onderbouw in het po is ook een optie. Dit zouden we moeten bespreken aangezien hier vele uren extra werk inzitten in de literatuurstudie, ontwerpen en analyse.

Studie 2

een observatietool voor het zichtbaar maken van montessoripraktijken (2025-2026)

- Een observatie-tool voor het meten van de implementatie van montessoriprincipes in de klassenpraktijk.
- Een landelijk overzicht van de verschillende implementatievormen.
- Tevens zou de observatietool ingezet kunnen worden voor de audit van de NMV.

- Een interview leidraad die kan dienen voor de NMV audit om de implementatie/uitvoering van het montessorionderwijs nader te bespreken en toe te lichten.
- Een landelijke webinar, lezing met betrekking tot implementatieverschillen.
- Een landelijk overzicht van de verschillende implementatievormen.
- Praktijkartikel, bijvoorbeeld in Montessori Magazine.
- Wetenschappelijk artikel in een internationaal journal.
- Wetenschappelijke input voor de discussie over het speerpunt 'bewaken' van het montessorigedachtegoed binnen het NMV koershuis.
- Wetenschappelijke input voor het NMV speerpunt ondersteunen van de kwaliteit van instellingen zoals beschreven in het NMV koershuis.
- Kwaliteitsverhoging van de NMV audit door middel van een wetenschappelijk ontworpen instrument om Montessori onderwijs te meten, zoals beschreven in het NMV koershuis.
- Input voor de beschrijving van netwerk overstijgende principes zoals beschreven in speerpunt 2 van het NMV koershuis.
- Wetenschappelijke input voor de strategiebijeenkomsten van de NMV.

Kosten: €12.500

Binnen deze studie kan extra ontwikkeld worden:

- School specifieke uitkomsten van implementatie met toelichting per school,
- Aanbevelingen voor scholen met betrekking tot implementatie van montessoriprincipes,
- Een overzicht van verschillen tussen scholen en hun werkwijze om zodoende uitwisselingen tussen vergelijkbare (of juist niet vergelijkbare) scholen te vergemakkelijken en te stimuleren. Dit sluit aan bij het NMV speerpunt 6: verbinden en laten zien van goodpractices.
- Het organiseren van een bijeenkomst voor deelnemende scholen om van elkaar te leren met betrekking tot implementatie.

Kosten: €7.500

- Een tool die zich ook richt op montessori onderbouw in het po is ook een optie. Dit zouden we moeten bespreken aangezien hier vele uren extra werk inzitten in de literatuurstudie, ontwerpen en analyse.

Studie 3

de effectiviteit van het montessorionderwijs op taal, rekenen en executieve functies (2025-2026)

Het meten van taal, rekenprestaties en executieve functies tussen verschillende montessorischolen met verschillende implementatievormen.

- Evidence-based kennis over hoe montessoriprincipes (al dan niet) samenhangen met gevonden resultaten en verschillende implementatievormen.
- Een verenigingsbreed overzicht van leidende en werkende principes met betrekking tot het gemeten domein.
- Wetenschappelijke input voor de discussie over het speerpunt 'bewaken' van het montessorigedachtegoed binnen het NMV koershuis.
- Wetenschappelijke input voor het NMV speerpunt ondersteunen van de kwaliteit van instellingen zoals beschreven in het NMV koershuis.
- Praktijkartikel, bijvoorbeeld in Montessori Magazine.
- Wetenschappelijk artikel in een internationaal journal.

Kosten: €12.500

Binnen deze studie kan extra ontwikkeld worden:

- Een schoolspecifieke terugkoppeling van de gevonden resultaten met toelichting.
- Een overzicht van verschillen tussen scholen en hun werkwijze om zodoende uitwisselingen tussen vergelijkbare (of juist niet vergelijkbare) scholen te vergemakkelijken en te stimuleren. Dit sluit aan bij het NMV speerpunt 6: verbinden en laten zien van goodpractices.
- Het organiseren van een bijeenkomst voor deelnemende scholen om van elkaar te leren met betrekking tot implementatie.
- Verantwoording richting Onderwijs Inspectie

Kosten: €7.500

Studie 4

de effectiviteit van het montessorionderwijs op sociale vaardigheden en burgerschapscompetenties (2026-2027)

Het meten van sociale vaardigheden en burgerschapscompetenties tussen verschillende montessorischolen met verschillende implementatievormen.

- Evidence-based kennis over hoe montessoriprincipes (al dan niet) samenhangen met gevonden resultaten en verschillende implementatievormen.
- Een verenigingsbreed overzicht van leidende en werkende principes met betrekking tot het gemeten domein.
- Wetenschappelijke input voor de discussie over het speerpunt 'bewaken' van het montessorigedachtegoed binnen het NMV koershuis.
- Wetenschappelijke input voor het NMV speerpunt ondersteunen van de kwaliteit van instellingen zoals beschreven in het NMV koershuis.
- Praktijkartikel, bijvoorbeeld in Montessori Magazine.
- Wetenschappelijk artikel in een internationaal journal.

Kosten: €12.500

Binnen deze studie kan extra ontwikkeld worden:

- Een schoolspecifieke terugkoppeling van de gevonden resultaten met toelichting.
- Een overzicht van verschillen tussen scholen en hun werkwijze om zodoende uitwisselingen tussen vergelijkbare (of juist niet vergelijkbare) scholen te vergemakkelijken en te stimuleren. Dit sluit aan bij het NMV speerpunt 6: verbinden en laten zien van goodpractices.
- Het organiseren van een bijeenkomst voor deelnemende scholen om van elkaar te leren met betrekking tot implementatie.
- Verantwoording richting Onderwijs Inspectie

Kosten: €7.500

Overig

Naast de extra te ontwikkelen producten biedt de investering in het onderzoek ook andere extra's mee. Denk aan: wetenschappelijk geïnformeerde kennis over het

montessorionderwijs, aandacht voor onderzoek naar het montessorionderwijs buiten de vereniging om (denk aan Onderwijs inspectie, internationale montessoriverenigingen, media als Didactief), internationale positionering van het Nederlandse montessorionderwijs, praktijkartikelen en een praktijkboek over het onderzoek.

Planning met betrekking tot de investering

Het onderzoek loopt vier jaar. Feitelijk gaat het om een investering van €20.000,- per jaar. Dit bedrag kan verdeeld worden in meerdere scenario's.

Scenario 1

De NMV neemt alle kosten op zich; dit betreft zowel de te ontwikkelen producten als de extra te ontwikkelen producten.

Scenario 2

De NMV investeert in de te ontwikkelen producten en losse montessorischolen dragen zelf bij aan de extra te ontwikkelen producten. Alleen deze deelnemende scholen zullen deze extra producten ontvangen. Het zal hier gaan om ongeveer een bijdrage van €300 per school per jaar, uitgaande van een deelname van minimaal 25 scholen.